

POMOCNÝ NÁSTROJ K VYHODNOCOVÁNÍ SITUACE DĚTÍ, KTERÉ VYRŮSTAJÍ V NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČI

Pro pracovníce a pracovníky¹ OSPOD

Datum zpracování: červenec 2021

Nástroj obsahuje přehled informací, které je vhodné zjišťovat při vyhodnocování situace dětí, které **vyrůstají v náhradní rodině**. Přehled otázek slouží především k **inspiraci**, jak je možné danou oblast vyhodnocení popsat a k ujasnění si, **jaké informace přiléhají k dané oblasti**, a to vše s ohledem na mapování nenaplněných potřeb dítěte. **Z navržených otázek je vhodné vybrat pouze ty, které jsou relevantní věku dítěte a jeho dané situaci**. Vše je na úvaze sociální pracovníce či pracovníka OSPOD.

Pomocný nástroj se zaměřuje na témata, která je nezbytné s ohledem na detekci nenaplněných potřeb dítěte a specifík NRP mapovat podrobněji, než v případech ostatních dětí v systému SPOD. Těmito tématy jsou např. vztahová vazba a projevy jejích poruch, identita, kontakt dítěte s jeho biologickou rodinou, rozdělení kompetencí při péči o dítě mezi zákonného zástupce a náhradního rodiče, spolupráce náhradního rodiče s doprovázející organizací² atd.

Situaci dítěte, které žije v náhradní rodině, je třeba paralelně mapovat jak s ohledem na jeho vztah k náhradním rodičům, tak i k jeho biologickým rodičům. V případě, že rodiče dítěte jsou neznámého pobytu či s dítětem t.č. nejsou v kontaktu, je toto vhodné ve vyhodnocení zmínit (ad oblasti „základní péče“ či „rodinná historie“) a následně postačí sledovat situaci z pohledu dítěte (včetně toho, jak se s absencí rodičů vyrovnává ad oblasti „emoční vývoj a chování“ či „rodinné a sociální vztahy“) a péče náhradních rodičů. V případě, že rodiče opět vstoupí do života dítěte, je nezbytné znovu sledovat i jejich linii. Jen tak je možné pěstounům³ poskytnout odborné poradenství při nastavování jejich kompetencí při péči o dítě a zároveň vyhodnocovat nenaplněné potřeby dítěte. Jiná je situace u dítěte umístěného v pěstounské péči na přechodnou dobu, kdy je nezbytné situaci biologické rodiny mapovat vždy, a to s ohledem na ověření možností její podpory. Situace biologického rodiče si je ve vyhodnocení třeba všimnout i v případech, kdy je soudem jeho rodičovská odpovědnost určitým způsobem omezena, a to v rozsahu odpovídajícím dané právní úpravě a situaci dítěte (např. pokud je rodič zbaven rodičovské odpovědnosti, bude ve vyhodnocení kladen větší důraz na sledování

¹ V tomto dokumentu používáme ve spojení se sociálními pracovníky a pracovníky, učiteli a učitelkami, vychovateli a vychovatelkami generické femininum (tj. pracovníce, vychovatelky, učitelky), které reflektuje obě pohlaví. Důvodem je fakt, že v těchto profesích pracuje výrazně větší podíl žen.

² Pro účely pomocného nástroje užíváme pro osoby mající pověření k uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče dle § 48 odst. 2, písmena d) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, všeobecně rozšířený název „doprovázející organizace“.

³ Pěstounem či náhradním rodičem je pro účely tohoto dokumentu nazývána osoba pečující a osoba v evidenci ad § 4a písmena b) a c), a to s ohledem na povahu textu včetně poručníků ad § 4a, písmeno b), bod 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

toho, zda dítě rodiče zná, jak o nich mluví, jaký k nim má vztah atd. namísto podrobného popisu jejich bytové situace v oblasti „bydlení“).⁴

Nástroj je vhodné kombinovat s dalšími pomocnými nástroji: u dětí, které se blíží desátému roku věku či se u nich vyskytují výchovné problémy s [Pomocným nástrojem k vyhodnocování starších dětí](#), u dětí, u kterých je aktuální plán osamostatnění s [Pomocným nástrojem k mapování situace dospívající osoby před vstupem do samostatného života](#), u dětí, které jsou mladší deseti let s [Pomocným nástrojem k vyhodnocování mladších dětí](#) a u dětí s postižením s [Pomocným nástrojem k vyhodnocování dětí s postižením](#).⁵

Přehled informací, které mohou být sledovány v jednotlivých oblastech vyhodnocení⁶

Zdroje informací:

pozorování a rozhovor s dítětem, s náhradními rodiči, biologickými rodiči či jinými blízkými osobami dítěte, s pracovníci doprovázející organizace⁷, učitelkou atd.; zprávy školy, lékařů a jiných odborníků.

Zdraví

- Pohled samotného dítěte, jak se cítí po zdravotní a psychické stránce? Má náhled na své případné onemocnění, na potřebu dodržovat léčebný režim (*např. omezení ve stravě, pravidelné užívání léků atd.*)? Respektuje s ohledem na svůj věk doporučení lékařů?
- Jaké jsou projevy onemocnění a jaké nároky na péči o dítě z onemocnění plynou (*není třeba uvádět přesné diagnózy*)? V čem konkrétně onemocnění dítě omezuje? Jaké potřebuje kompenzační pomůcky, má je k dispozici (*např. brýle, naslouchátko, rovnátka atd.*)?
- Jakým odborným lékařem a v jaké frekvenci je dítě sledováno (*např. oční lékař, psychiatr, terapeut atd.*)?
- Je dítě medikováno (*není potřeba uvádět konkrétní názvy léků, ale spíše počet a pravidelnost užívání – např. 4 léky ráno a 2 večer, mimořádně při potřebě zklidnění agresivity apod.*)? Pomáhá mu medikace? Jak samotné dítě s ohledem na věk vnímá účinnost medikace? Má informace o náležitostech braní léku? Dohlíží si samo na pravidelnost jejich užívání? Je předepsaná medikace dodržována?
- Má dítě nějaká dietní omezení nebo stravovací zvyklosti (*např. vegetarián, bezlepková dieta apod.*)?
- Má nějaká viditelná zranění; známky podvýživy/obezity; známky sebepoškozování?⁸
- Historie vývoje zdravotního stavu (*velmi stručně zachytit nejzásadnější body, které mají vliv na aktuální zdravotní stav, např. hospitalizace v počátku života u dětí v PPPD atd.*).

⁴ Nástroj je vhodné kombinovat s dalšími pomocnými nástroji: u mladých dospělých, u kterých je aktuální plán osamostatnění s [Pomocným nástrojem k mapování situace dospívající osoby před vstupem do samostatného života](#), u dětí starších deseti let s [Pomocným nástrojem k vyhodnocování situace starších dětí](#), u dětí mladších deseti let s [Pomocným nástrojem k vyhodnocování mladších dětí](#) a u dětí s postižením s [Pomocným nástrojem k vyhodnocování situace dětí s postižením](#).

⁵ Informace a odkazy na důležité dokumenty k vyhodnocování situace dítěte a rodiny a tvorby IPOD je možné nalézt na webu MPSV v sekci [Metody a nástroje](#).

⁶ Informace k vyhodnocování situace dítěte a rodiny a tvorby IPOD je možné nalézt na webu MPSV, v sekci [Metody a nástroje](#).

⁷ Pro účely pomocného nástroje užíváme pro osoby mající pověření k uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče dle §48 odst. 2, písmena d) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, všeobecně rozšířený název „doprovázející organizace“.

⁸ Dítě si v případě potřeby může stáhnout aplikaci do mobilního telefonu [Nepanikař - První pomoc při psychických potížích \(nepanikar.eu\)](#).

- Má potíže se spánkem (*např. noční můry atd.*)?
- Jaké jsou projevy jeho sexuality (*např. masturbace, promiskuita apod.*)? Je poučeno o sexuálním životě, o antikoncepci? Má informace týkající se sexuality, intimity a otázek spojených s rodičovstvím? Uvádí dítě někoho, s kým si o tom může promluvit?
- Je dívka poučena o menses, včetně z toho vyplývajících nároků na péči o své tělo?
- Má dítě zkušenost s kouřením, s alkoholem či s jinými návykovými látkami? V jakém množství a od kolika let? Jaký má na to náhled (*reflektuje možná rizika, snaží se o omezení atd.*)? Spolupracovalo či spolupracuje z tohoto důvodu s nějakým odborníkem? Podstupuje či podstoupilo odvykací léčbu, kdy a s jakým výsledkem?
- Jaká opatření OSPOD, doprovázející organizace, případně jiných subjektů byla v této oblasti činěna a s jakým výsledkem (*např. spolupráce s adiktologem atd.*)?

Učení se

- Jaký druh školy, včetně předškolního vzdělávání, dítě navštěvuje (*ročník, základní/střední vzdělání s výučním listem apod.*)?
- Je u něj využíváno státní, alternativní školství (*např. Montessoriovská, Daltonská, Waldorfská škola*) či domácí vzdělávání? Odpovídá druh vzdělávání potřebám dítěte? Došlo ke změně školy nebo třídy? Jaký je pohled samotného dítěte, je v dané škole / třídě spokojené?
- Má nějaké speciální vzdělávací potřeby, pokud ano, jaké? Má nějakou podporu ve vzdělávání (*ad doporučení speciálně pedagogického centra, pedagogicko-psychologické poradny např. individuální vzdělávací plán, asistent pedagoga atd.*) a je toto doporučení respektováno?
- Má dítě nějakou jazykovou či komunikační bariéru (*např. neumí dobře česky, má potíže ve výslovnosti, koktá apod.*)? Jaká opatření jsou v tom činěna?
- Jak vypadá školní docházka (*pravidelná, ne/omluvené hodiny apod.*)?
- Jak je dítě samostatné v přípravě do školy? V jakém rozsahu potřebuje pomoc a kdo mu s přípravou do školy pomáhá? Má pro ni vhodné prostředí? Potřebuje a má zajištěno doučování?
- Odpovídají jeho výsledky vynaloženému úsilí?
- Co ho na současném studiu ne/baví? Co mu ne/jde (*např. neumí pracovat v kolektivu, má potíže s autoritou, je šikovní v samostatných úkolech apod.*)?
- Jaké má kroužky, zájmy, záliby mimo školu? Co mu v rámci jeho zájmů jde, co umí? Je možné, aby s ohledem na poruchu citové vazby navštěvovalo kroužky skupinové či pouze individuální (*např. plavání, hra na hudební nástroj v rámci lidové školy umění atd.*)?
- Jak komunikuje škola (učitelé / zástupci školy) s pěstouny / rodiči / doprovázející organizací / s OSPOD (*např. jsou nastavené pravidelné schůzky atd.*)?
- Jaká opatření OSPOD, doprovázející organizace, případně jiných subjektů byla v této oblasti činěna a s jakými výsledky?

Emoční vývoj, chování

- Od kolika let je dítě v péči náhradních rodičů?
- Kdo je pro dítě vztahovou osobou (*matka/otec/pěstouni či jiné blízké osoby atd.*)? Jak se vztahová osoba k dítěti chovala či chová (*např. matka dítě často opouštěla, z důvodu duševního onemocnění se chovala nevyzpytatelně atd.*)?
- Jak dítě projevuje svůj vztah k biologickým rodičům / náhradním rodičům (*např. nechá se pohladit, pomazlit, spíše se v jejich přítomnosti odtahuje apod.*)? Jak se dítě chová v přítomnosti biologických rodičů, jak se dítě chová v přítomnosti náhradních rodičů (*vhodné popsát jejich vzájemnou interakci*)?
- Jaké jsou/byly reakce dítěte na odloučení od biologických rodičů? Jaké jsou/byly reakce dítěte na odloučení od pěstounů?
- Jaké jsou projevy chování a emocí dítěte před a po kontaktu s biologickým rodičem, případně jiným rodinným příslušníkem?

- Jaký je vývoj vztahu mezi dítětem a pěstounem (*např. dají se pozorovat nějaké změny k lepšímu i k horšímu*)?
- Jaké jsou projevy jeho chování a emocí? Jak se dítě chová, když je smutné/rozrušené? Vykazuje dítě známky psychické nepohody (*např. poruchy příjmu potravy, depresivní či úzkostné stavy, sebepoškozování, výbuchy vzteku apod.*)? Stírají se u dítěte nálady?
- Jak se dítě chová v kolektivu dětí? Umí být v kolektivu dětí?
- Jaký je vývoj jeho chování po příchodu do náhradní rodiny?
- Odpovídají projevy emocí dítěte jeho věku? Rozumí dítě svým emocím, zná spouštěče svého hněvu, strachu, smutku a ví, jak s nimi pracovat?
- Jsou mapované projevy chování a emocí dítěte známkou poruchy citové vazby? Má dítě poruchu citové vazby? Kdy bylo vyšetřeno odborníkem a jaká jsou jeho doporučení? Jaká opatření byla činěna (*např. psychoterapie od – do, s takovým výsledkem atd.*)?
- Ztratilo dítě nějakou blízkou osobu (*např. úmrtí, přemístění sourozence do pobytového zařízení apod.*)? Jakým způsobem je pracováno na zpracování ztrát a traumat a s jakým výsledkem (*např. návštěvy psychologa, psychoterapie apod.*)?
- Jak by dítě popsalo své chování a jak ho hodnotí? Má na něj náhled? Ví, jaké mohou být důsledky jeho chování? Jak si myslí, že jeho chování vnímá jeho okolí? Má představu o tom, co je dobré a co špatné?
- Jaká opatření byla v této oblasti činěna a s jakým výsledkem (*postačí stručně, např. spolupráce s psychiatrem od-do, s tímto výsledkem, znalecký posudek s tímto doporučením, psychoterapie od-do a z ní plynoucí doporučení atd.*)?

Rodinné a sociální vztahy

- Ke kterým lidem má dítě důvěru? Koho má rádo, kdo je pro něj důležitý?
- Jaké má dítě vztahy s lidmi ve svém okolí (*sourozenci, kamarádi, členové rodiny, přítel/přítelkyně apod.*)?⁹ Jaké má dítě vztahy s rodinnými příslušníky náhradních rodičů, se kterými žije v domácnosti i mimo ni (*např. druh pěstounky, děti pěstounů, rodiče pěstounů atd.*)?
- Jaký má dítě aktuální kontakt s rodinnými příslušníky (matka, otec, prarodiče, sourozenci atd.) a jaká je frekvence kontaktu (*1x týdně, měsíčně, nepravidelně a kdy naposledy*); forma kontaktu (*osobní návštěvy, telefony, videohovory, sociální sítě atd.*)? Jaký je vývoj těchto vztahů za sledované období?
- Co je cílem kontaktu dítěte s jeho biologickými rodiči (*např. návrat dítěte do péče rodiče, posilování vztahu, budování identity, znalost životního příběhu atd.*)?
- Jak je náhradními rodiči dítě připravováno na kontakt s rodinnými příslušníky?
- Jak dítěti probíhající kontakt s rodinnými příslušníky vyhovuje? Jakou má představu o budoucích vztazích s rodinou? Chtělo by se do rodiny vrátit? Co je k tomu podle něj potřeba?
- Je dítě v kontaktu s osobami ze svého předchozího výchovného prostředí (*např. s pěstouny na přechodnou dobu, učitelkou, spolužáky, s vychovatelkou pobytového zařízení apod.*)? V jaké formě a jak často?
- Má nějakou předchozí zkušenost s náhradní rodinnou péčí (*osvojení / pěstounská péče / hostitelská péče / seznamování se žadateli o pěstounskou péči atd.*)? Jakou, ze kdy a s jakým výsledkem?¹⁰
- Jak se dítěti daří navazovat nové vztahy (*např. při změně prostředí, školy, umístění, přemístění*)? Jak moc důvěřuje cizím lidem? Umí si vztahy udržet? Jak dítě komunikuje s pracovníci OSPOD (*např. je komunikativní, nebaví se, je zaražené, odpovídá jednoslovně atd.*)? Jak komunikuje a spolupracuje s dalšími odborníky? Umí si říct o pomoc?

⁹ Pro zmapování vazeb dítěte je možné použít pomocné nástroje pro vyhodnocování (*např. genogram, vztahová mapa apod.*). Více [zde](#).

¹⁰ Možné řešit ad oblast „rodinná historie“.

- Jaká opatření OSPOD, doprovázející organizace, případně jiných subjektů byla v této oblasti činěna a s jakým výsledkem (*např. písemná dohoda o podobě kontaktu, případová konference, rodinná konference, mediace atd.*)?

Identita a sociální prezentace

- Jak je dítě rádo oslovováno a jak ho oslovuje blízké okolí? Má nějakou přezdívku?
- Zná své blízké lidi (*identitu rodičů, sourozenců a dalších příbuzných*)? Zná dítě skutečnou identitu svých biologických rodičů (*např. považuje za matku svou babičku, za otce někoho, kdo není jeho rodičem apod.*)?
- Jak dítě oslovuje své biologické rodiče/pěstouny, případně jak je od sebe rozlišuje (*oslovuje je křestním jménem, „mami, tati“ apod.*)?
- Zná dítě svoji osobní historii (*např. důvody proč nemůže vyrůstat ve vlastní rodině, všechna výchovná prostředí, kde bylo atd.*)? Má dítě fotografie své rodiny a má možnost mít je u sebe?
- Jak vnímá samo sebe? Jak o sobě mluví? Má se rádo? Umí být na sebe pyšné?
- Jak dítě hovoří o svých biologických rodičích (*např. užívá vulgární slova, rodiče si idealizuje atd.*)? Jak dítě hovoří o náhradním rodiči?
- Jakou lokalitu či místo považuje za domov či je pro něj citově důležité?
- Má dítě nějaké osobní věci, které má rádo, na kterých lpí (*pokud ano, jak a v čem*)? Má je u sebe, zůstanou mu při změně výchovného prostředí?
- Ví, jakého je etnika a pokud ano, jak tuto část své identity vnímá? Řadí se dítě samo k nějakému etniku? Je mu okolím nějaké etnikum připisováno (*na základě čeho např. barva pleti atd.*)? Má dítě povědomí o tom, k jakému etniku se hlásí jeho rodiče? Může mít tyto informace?
- Slaví dítě svátky spojené s jeho kulturou/náboženstvím? Co dítě převzalo z kultury/náboženství náhradních rodičů? Co si o tom myslí, jak to vnímá samo dítě?
- Jak vnímá svou sexuální identitu a sexuální orientaci? Je se sebou v souladu? Je náhradními rodiči v tomto podporováno?
- Jaké má představy o své budoucnosti (*s kým a kde chce žít*)? O čem sní? Potřebuje v realizaci svých snů nějakou pomoc?
- Je u dítěte používán nějaký nástroj na podporu jeho identity (*např. kniha života, časová osa, genogram, kufřík s osobními věcmi atd.*)? *Od kolika let?*
- Jak se dítě prezentuje navenek (*např. styl oblečení, účes, piercing, tetování atd.*)? Má možnost se v náhradní rodině prezentovat dle svého přání (*např. styl oblékání/účesu, styl hudby, kterou poslouchá atd.*)?
- Jaká opatření OSPOD, doprovázející organizace, případně jiných subjektů byla v této oblasti činěna a s jakým výsledkem (*např. vyhledání sourozence dítěte, dohledání identity otce atd.*)?

Samostatnost a sebeobsluha¹¹

- Co konkrétně umí ve své sebeobsluze? Dodržuje dítě hygienu o svou osobu?
- Odpovídá jeho samostatnost/sebeobsluha jeho věku?
- Jak je dítě zapojováno do běžného chodu domácnosti (*úklid, žehlení, praní, příprava jídla, nakupování v rámci rodiny*)?
- Co všechno dělá zcela samostatně? Za co konkrétně dítě samo odpovídá? Jak se zapojuje do vyřizování vlastních záležitostí? O jakých záležitostech má možnost rozhodovat?

¹¹ Dle standardů kvality sociálně-právní ochrany je OSPOD povinen definovat témata přípravy dospívajících na samostatný život. Systematickou přípravu je nutné zahájit nejpozději v 16 letech věku dospívajícího. U dětí, u kterých je aktuální plán osamostatnění, je vhodné tento nástroj kombinovat s **Pomocným nástrojem k mapování situace dospívající osoby před vstupem do samostatného života**.

- Jaká opatření OSPOD, doprovázející organizace, případně jiných subjektů byla v této oblasti číněna a s jakým výsledkem (*např. svolání případové konference, spolupráce s neziskovou organizací, která má program na osamostatňování atd.*)?

Základní péče

- Je znám aktuální pobyt rodičů dítěte? Jsou rodiče v kontaktu s OSPOD?
- Jak a v čem jsou rodiče soudním rozhodnutím omezeni ve svých rodičovských právech a povinnostech (*pokud ano, z jakého důvodu*)? Kdo je zákonným zástupcem dítěte?
- Odkdy zajišťují náhradní rodiče péči o dítě? Jak jsou náhradní rodiče schopni pečovat o dítě (*např. strava, hygiena, oblečení, docházení k lékaři a péče o zdraví dítěte atd.*)? Jaká práva a povinnosti jsou jim vymezeny soudním rozsudkem o svěřeni dítěte do péče?
- **U dítěte v PPPD:** Jaké konkrétní kompetence potřebují rodiče posílit, aby byli schopni zajišťovat potřeby dítěte (*např. péče o zdraví, hygienu, stravu atd.*)? Jaký je postoj rodičů k péči o dítě? Jsou rodiče schopni uplatňovat rodičovské kompetence u jiného dítěte?
- Jaký je plán rodiče dítěte? Má/nemá zájem převzít ho zpět do své péče?
- Absolvovali pěstouni před příchodem dítěte kurz přípravy či jiné vzdělávání (*jaké a v jakém rozsahu*) atd.?
- Jaké mají náhradní rodiče kompetence pečovat o dítě (*např. je možné si všimnout spolupráce s OSPOD, spolupráce s doprovázející organizací, jak umí připravit dítě na kontakt, jak umí mluvit s dítětem o jeho biologických rodičích, jak pracují s identitou dítěte, jak rozumí příčinám projevů chování dítěte, jaký mají přístup k povinnému vzdělávání pěstounů atd.*)? Jaké kompetence důležité pro péči o dítě náhradními rodiči chybí?
- Jak a do jaké míry se rodiče dítěte podílejí na péči o dítě v náhradní rodinné péči (*např. doprovázení k lékaři, občasné hlídání, nijak atd.*)?
- Jakým způsobem spolu umí rodiče a náhradní rodiče spolupracovat a vzájemně komunikovat při péči o dítě? Předávají pěstouni informace o dítěti rodičům?
- Jaké služby náhradní rodiče využívají či v průběhu doprovázení využili a s jakými výsledky?
- Jaká jsou nabízená a realizovaná opatření OSPOD či jiných subjektů na podporu rodičovských kompetencí náhradních rodičů a jaké jsou dosavadní výsledky této spolupráce (*např. supervize, výpomoc dobrovolníka v péči o dítě, nabídka respitní péče, spolupráce se službou SAS atd.*)?
- Jaká jsou nabízená a realizovaná opatření OSPOD či jiných subjektů na podporu rodičovských kompetencí rodičů dítěte a jaké jsou dosavadní výsledky této spolupráce (*např. svolání případové či rodinné konference, mediace, poskytování služby SAS, pohovor na OSPOD atd.*)?

Bezpečí a ochrana

- Co či kdo konkrétně může dítě v rámci prostředí, ve kterém se nachází či pohybuje, ohrožovat? Je mu dovoleno podstupovat rizika úměrně jeho věkové a rozumové vyspělosti? Umí dítě rozeznat nebezpečí?
- Na co je při péči o něj potřeba dávat pozor (*např. když je ve stresu, je agresivní ve slovním projevu, sebepoškozuje se apod.*)?
- Jak rodiče zajišťují jeho bezpečí? Je dítě v prostředí rodičů něčím nebo někým ohrožováno? Kdo všechno o dítě pečuje a hraje si s ním?
- Jak náhradní rodiče zajišťují jeho bezpečí? Je dítě v prostředí náhradní rodiny někým nebo něčím ohroženo?
- Je někdy dítě svědkem nějakého násilného chování?
- S kým se dítě cítí v bezpečí? Kam nebo ke komu jde v případě, že se cítí ohroženo?
- Uteklo dítě z prostředí, kde se nachází? Uteklo opakovaně? Kde se pohybovalo, když bylo na útěku? Jak dlouho bylo na útěku a čím/kým bylo ohroženo?
- Ví dítě, jak se bezpečně chovat na internetu, povídá si s ním někdo o rizicích užívání návykových látek, o bezpečném sexu apod.? Mají náhradní rodiče dítěte přehled o jeho online aktivitách?

- Zná dítě telefonní čísla na integrovaný záchranný systém a „krizové linky“? Ví, že se na ně může kdykoliv obrátit? Má v případě potřeby kontakty na svého klíčového pracovníka doprovázející organizace / pracovníci OSPOD?
- Má rodina vypracovaný krizový plán pro nenadálé situace, např. hospitalizace či úmrtí náhradního rodiče? Je s jeho obsahem dítě seznámeno a rozumí mu?
- Jaká opatření OSPOD, doprovázející organizace, případně jiných subjektů, byla v této oblasti číněna a s jakým výsledkem?

Citová vřelost

- Jak a jakým způsobem náhradní rodiče / biologičtí rodiče projevují vůči dítěti emoce (*např. obejmutí, slovně, jinak atd.*)? Co oceňuje dítě na náhradních rodičích / biologických rodičích?
- Jak náhradní rodiče / biologičtí rodiče o dítěti mluví před okolím? Umí náhradní rodiče / biologičtí rodiče dítě oceňovat? Na co jsou u dítěte náhradní rodiče / biologičtí rodiče hrdí, čeho si na dítěti cení? Dávají mu to najevo?
- Ví náhradní rodiče / biologičtí rodiče, co má dítě rádo? Čím žije, co prožívá? Má dítě důvěru svých náhradních rodičů / biologických rodičů? Co když se mu nedaří? Jak náhradní rodiče / biologičtí rodiče reagují?
- Srovnávají náhradní rodiče / biologičtí rodiče dítě s jinými dětmi? Preferují náhradní rodiče / biologičtí rodiče nějaké jiné své dítě?
- Kdo kromě náhradních rodičů projevuje dítěti emoce a jakým způsobem? Dostává se dítěti od jeho okolí nějaké citové vřelosti?
- Jak samotné dítě projevuje citové vřelosti od náhradních rodičů / biologických rodičů / okolí přijímá? Jak je vnímá, považuje je za příjemné, chtěné? Touží dítě po citech přijetí? Jaké jsou jeho strategie, jak jich dosáhnout?

Stimulace a podněty

- Jak náhradní rodiče reagují na dítě (*např. umí mu naslouchat, rozumí jeho projevům, které souvisí s poruchou citové vazby, nerozumí tomu, že dítě má potřebu hledat své rodiče atd.*)?
- Věnují se náhradní rodiče společným aktivitám s dítětem? Jak vypadá jejich společný čas?
- Věnují se biologičtí rodiče společným aktivitám s dítětem? Jak vypadá jejich společný čas?
- Dostává se dítěti v průběhu dne individuální péče (tzn. ve smyslu 1:1)?
- Může dítě chodit do kroužků nebo věnovat se svým zájmům, které ho baví?
- Jaký má dítě denní režim a jak vyhovuje jeho potřebám?
- Jak umí dítě trávit svůj volný čas (*případně s kým*)? Umí být dítě samo se sebou, umí relaxovat? Jak, s čím, s kým, kde a na co si dítě hraje? Má na hru čas a prostor?
- Čím/kde a kolik času tráví o samotě?

Vedení a hranice

- Jakým způsobem náhradní rodiče / biologičtí rodiče nastavují dítěti hranice? Jaký výchovný styl náhradní rodiče používají? Jaký výchovný styl používali biologičtí rodiče (*např. efektivní styl výchovy, tělesné tresty, odměny a tresty, zákazy, motivace, povzbuzení, pochvala, hrozby, strašení atd.*)?
- Je výchovný styl biologických rodičů kompatibilní s výchovným stylem náhradních rodičů?
- Jak dítě dodržuje rodinná i jiná pravidla? Má v rámci pravidel i svobodu? Podílí se na tvorbě pravidel? Dodržuje je? Jak se dítěti daří akceptovat a dodržovat limity, hranice? Zná své hranice a umí říct „NE“, pokud se mu něco nelíbí?
- Ví dítě, jak se chovat s respektem ke svému okolí?
- Koho dítě respektuje/nerespektuje (*např. dospělá s přirozenou autoritou, nikoho apod.*)?
- Jaká opatření OSPOD, doprovázející organizace, případně jiných subjektů, byla v této oblasti číněna a s jakým výsledkem *např. pohovor s náhradním rodičem na OSPOD, supervize, psycholog atd.*

Stabilita

- Kolik výchovných prostředí dítě vystřídal (*jejich specifikace, včetně délky pobytů v nich, tzn. od – do*)?

- Jak se dítěti střídají pečovatelé / blízké osoby dítěte / partneři rodičů?
- Došlo v nedávné době k úmrtí či jinému odchodu (*např. jeden z náhradních rodičů odešel z důvodu rozvodu; sourozenec se osamostatnil či odešel do jiného výchovného prostředí atd.*) některé z blízkých osob dítěte?
- Jak dlouho byl náhradní rodič po příchodu dítěte do NRP s dítětem doma (*např. mateřská, rodičovská dovolená*), než se vrátil do zaměstnání?
- Jaké jsou další změny v životě dítěte (*např. prudká změna zdravotního stavu apod.*)?
- Je plánován návrat dítěte do biologické rodiny či jiného výchovného prostředí? Jak je dítě na přechod připravováno?
- Jaká opatření OSPOD, doprovázející organizace, případně jiných subjektů, byla v této oblasti činěna a s jakým výsledkem?

Rodinná historie a fungování rodiny

- Jaká je stručná historie rodiny (*tzn. nejvýznamnější milníky, které mají vliv na současnou situaci dítěte*)? Zná dítě historii své rodiny, jak ji vnímá a hodnotí? Jak moc se dítě cítí být součástí náhradní rodiny / biologické rodiny?
- Jaké bylo dětství rodičů dítěte (*stručně, co mělo vliv na jejich současné rodičovské kompetence – pobyt v ústavu, traumata, násilí apod.*)?
- Jakým způsobem se dítě seznámilo s náhradním rodičem? Jedná se o zprostředkovanou NRP?
- Jaká byla délka péče biologických rodičů o dítě před jeho příchodem do náhradní rodiny?
- Co předcházelo umístění dítěte do náhradní rodiny (*např. pobyt v dětském domově, u pěstounů na přechodnou dobu, zvažoval se návrat do biologické rodiny apod.*)?
- Kdy a s jakými doprovázejícími organizacemi náhradní rodina spolupracovala? Jaký byl průběh spolupráce?
- U dítěte v PPPD: Jaká jsou dosavadní a aktuální opatření na podporu rodiny a jejich výsledky (*např. poskytování služby SAS, nahlášení dítěte do NRP atd.*)?

Širší rodina

- Kdo jsou členové širší rodiny dítěte? Koho samotné dítě považuje za součást jeho širší rodiny, včetně dalších příbuzných z náhradní rodiny?
- Jak je dítě přijímáno širší rodinou náhradních rodičů?
- Má někdo z členek/členů širší biologické rodiny zájem o budování vztahu s dítětem?
- U dítěte v PPPD: Může se někdo ze širší rodiny dítěte aktivně podílet na péči o dítě? Koho OSPOD z rodiny oslovil a s jakým výsledkem? Co širší rodina potřebuje k tomu, aby mohla převzít dítě do péče?

Bydlení

- Jaké mají náhradní rodiče zajištěné bydlení? Jaké má v dané domácnosti zajištěno bydlení samotné dítě? Má zde svoje soukromí?
- Kde, jak a s kým dítě bydlí, jaké je vybavení jeho pokoje? Má možnost si svůj prostor vyzdobit dle svých představ?
- Jak bydlí biologičtí rodiče dítěte (*vhodné řešit v případě osobních návštěv dítěte s přespáním či při plánovaném návratu dítěte*)? Jsou informace o tom jak a kde bydlí rodiče dítěte? Zná dítě bydliště svých rodičů?
- Jaký je plán či představa dítěte po dosažení zletilosti? Pokud dítě plánuje odejít z náhradní rodiny, ví, kde by chtělo bydlet?
- Jaká opatření OSPOD, doprovázející organizace, případně jiných subjektů na podporu náhradní rodiny / biologické rodiny dítěte / samotného dítěte, byla v této oblasti činěna a s jakým výsledkem (*např. poskytování služby SAS, nabídka azylového bydlení atd.*)?

Zaměstnání

- Jaké je zaměstnání náhradních rodičů? Jaké mají vzdělání? Jak se daří náhradním rodičům sloučit zaměstnání s péčí o dítě v NRP?

- Jaké je zaměstnání biologických rodičů? Jaké mají vzdělání?
- Jaké zaměstnání by dítě rádo v budoucnu vykonávalo a ví, co k tomu potřebuje?
- Jak se dítě připravuje na pracovní život, hledá si zaměstnání/brigádu? Má zájem a možnost mít brigády či nikoliv? Jaké má již nyní povinnosti a jak je dokáže plnit?
- Jaká opatření OSPOD, doprovázející organizace, případně jiných subjektů na podporu náhradní rodiny / biologické rodiny dítěte / samotného dítěte, byla v této oblasti činěna a s jakým výsledkem

Finanční situace

- Jak je náhradní rodina dítěte finančně zajištěna? Mají náhradní rodiče dluhy či exekuce a jak je řeší? Jaké dávky rodina aktuálně pobírá (*případně si vyřizuje*)?
- Jak je biologická rodina dítěte finančně zajištěna? Mají biologičtí rodiče dluhy či exekuce a jak je řeší? Jaké dávky rodina aktuálně pobírá (*případně si vyřizuje*)?
- Jaký je zdroj příjmů dítěte (*např. brigády, kapesné*)? Stačí mu současný zdroj příjmů?
- Jakým způsobem je pracováno na finanční gramotnosti dítěte (*hospodaření s financemi, dluhové poradenství apod.*)?
- Co konkrétně v oblasti financí dělá dítě samo, o čem rozhoduje a s čím nakládá?
- Jaké příjmy bude možné očekávat při jeho osamostatňování (*např. má spoření, sirotčí důchod atd.*)? Jak to vnímá samo dítě? Jsou očekávání dítěte reálná? Jakou pomoc potřebuje?
- Jaká opatření OSPOD, doprovázející organizace, případně jiných subjektů na podporu náhradní rodiny / biologické rodiny dítěte / samotného dítěte, byla v této oblasti činěna a s jakým výsledkem (*např. dluhového poradenství atd.*)?

Sociální začlenění rodiny

- Vyskytují se v lokalitě, kde žijí náhradní rodiče nežádoucí jevy?
- Vyskytují se v lokalitě, kde žijí biologičtí rodiče dítěte nežádoucí jevy?
- Jaké jsou vztahy náhradní rodiny dítěte s okolím, se sousedy?
- Jaká je vyloučenost náhradní rodiny ze svého okolí?
- Jak je dítě začleněno do komunity náhradní rodiny? Je běžnou součástí komunity? Zná a je v kontaktu se svými sousedy?
- Má dítě povědomí o základních pravidlech občanského soužití? Pokud ne, jak je možné ho v této oblasti podpořit?

Komunitní zdroje

- Má náhradní rodina/dítě neformální podporu v komunitě?
- Jak daleko žije biologická rodina dítěte od bydliště náhradní rodiny?
- Jaká je dostupnost veřejných služeb náhradní rodiny? Jaká je dopravní dostupnost? Jak daleko je to do školy, k doktorovi, na kroužky, za kamarády? Vyhovuje to dítěti?
- Jaká je dostupnost veřejných služeb biologické rodiny dítěte? Jaká je dopravní dostupnost? Jak daleko je to do školy, k doktorovi, na kroužky, za kamarády?
- Má náhradní rodina dítěte neformální podporu v komunitě?